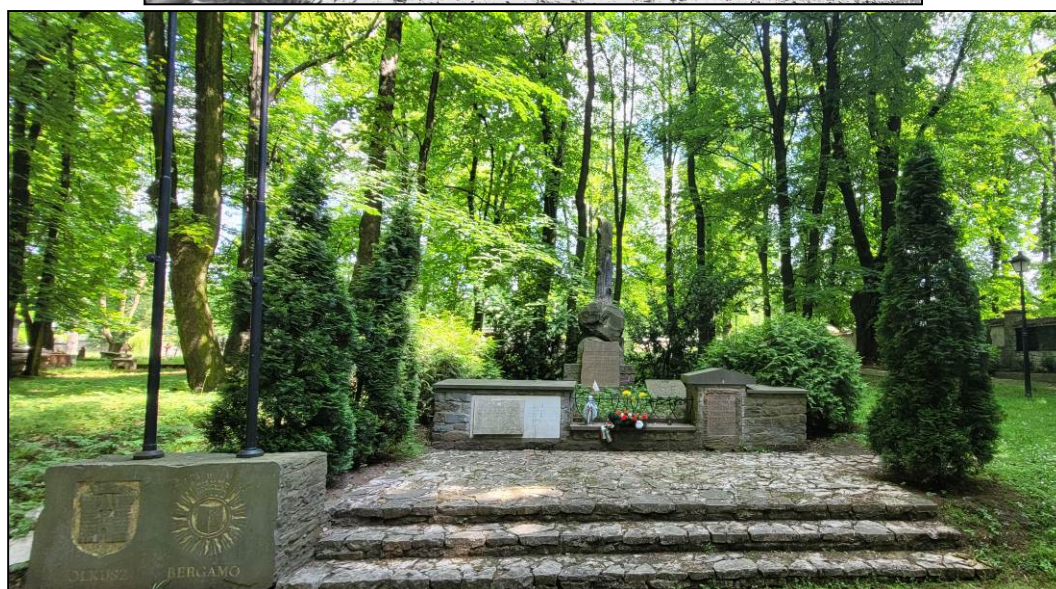

**MOGIŁA TRZECH POWSTAŃCÓW Z 1863r.
STARY CMENTARZ W OLKUSZU**

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Kraków, lipiec 2023r.

I. KARTA TYTUŁOWA

A. DANE INWENTARYZACYJNE OBIEKTU

OBIEKT – Mogiła trzech powstańców z 1963r. pomnik Francesco Nullo

LOKALIZACJA - Stary cmentarz w Olkuszu, położony pomiędzy ulicami Króla Kazimierza Wielkiego i Francesco Nullo.

DATOWANIE – 1909r., przekształcenia 1930, 1963, 2003r.

AUTOR – zakład kamieniarski w Dąbrowie Górniczej

MATERIAŁ I TECHNIKA – mogiła ziemna z kamiennym pomnikiem (piaskowiec Szydłowiec), kamienne słupki, mur z ciosów kamiennych (piaskowiec Brenna), tablice kamienne (piaskowiec tumliński, Szydłowiec, marmur karraryjski), stalowe profile i maszty flagowe.

WYMIARY – rzut mogiły – 3,50x4 m , wys. pomnika 3,30m

WŁAŚCICIEL/INWESTOR – Gmina miejska w Olkuszu, Rynek 1 32-300 Olkusz

B. DANE DOTYCZĄCE DOKUMENTACJI

Niniejsza dokumentacja powstała na zlecenie Urzędu Miasta i Gminy w Olkuszu, Rynek 1, 32-300 Olkusz.

Autor opracowania – Małgorzata Wida (kons. dzieł sztuki, nr upr 172/94)

31-228 Kraków ul. Pleszowska 16/2

II. OPIS OBIEKTU

Mogiła ogrodzona jest od strony frontowej kamiennym murkiem z betonową nakrywą, z wyłomem w środkowej części wypełnionym balustradką z metalowych prętów, z pozostałych stron – niskimi słupkami połączonymi metalowymi profilami. Główny element urządzenia mogiły stanowi konstrukcja z dwóch głazów na cokole, zwieńczona rzeźbą przedstawiającą pień złamanego drzewa (o łącznej wysokości 3,30m).

O cokół pomnika oparta jest kamienna płyta (60x85x26cm.) z inskrypcją kutą:
„Ś.†P./ PUŁKOWNIK/ FRANCESCO NULLO/
UR. WR. 1826/ w ITALJI w. m. BERGAMO/
POLEGŁ POD KRZYKAWKĄ/ DNIA 5 MAJA
1863 R./ W WALCE O NIEPODLEGŁOŚĆ
POLSKI/ CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI”.

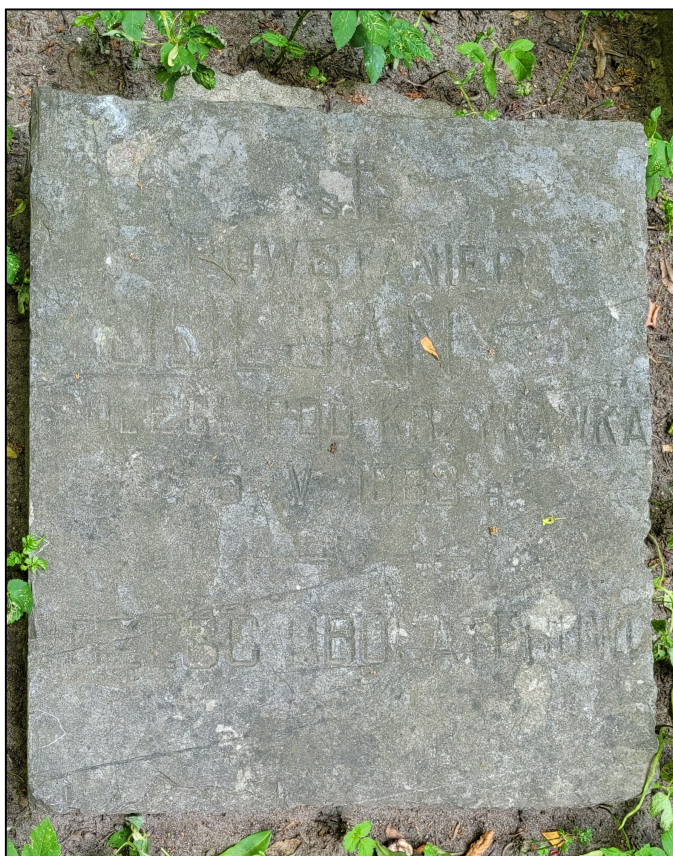

Po prawej stronie pomnika znajduje się kamienna płyta nagrobna (63x112x23cm) z płaskorzeźbą (krzyż z koroną cierniową oraz liściem palmy) i wypukłym napisem:

„WŁADYSŁAW ROMER/ ŻOŁNIERZ-
POWSTANIEC/ UR. W 1842 R. BIEZDZIEDZY/
ZMARŁ W OLKUSZU 5 MAJA/ 1863 R./ Z RAN
OTRZYMANÝCH W BITWIE/ POD
KRZYKAWKĄ/ NAGROBEK TEN DLA
UCZCZENIA/ JEGO PAMIĘCI/ POŁOŻYŁA W
1929R./RODZINA”

Po lewej stronie pomnika znajduje się kamienna płyta (60x65x12cm) z inskrypcją:
„Ś.†P./ POWSTANIEC/ JULIAN/ POLEGŁ POD KRZYKAWKĄ/ 5 V 1863 R./ CZEŚĆ
BOHATEROWI”

W mur ogrodzenia mogiły od frontu, wmurowano tablice z napisami w języku polskimi włoskim:

„POSADZILIŚMY TE DRZEWA POCHO-/ DZĄCE Z NASZYCH WZGÓRZ, AŻEBY/
DUCH NASZEJ OJCZYZNY PRZENIOŚŁ/ SIĘ TU WZRASTAŁ I OTACZAŁ MOGIŁE/
FRANCESCO NULLO/ BURMISTRZ/ CONSTANTINO SIMONCINI/ 5 MAJA 1963”.

W ogrodzenie wmurowana jest kamienna tablica (50x60cm) z inskrypcją: „ZIEMIO/ BĄDŹ/ MATKĄ/ PROCHOM/ BOHATERÓW/ POLEGŁYCH/ ZA WOLNOŚĆ/ TWOJĄ”

Przed mogiłą rodzaj tarasu (na szerokość założenia) wyłożonego łamanym kamieniem, przed nim postument kamienny z zamontowanymi masztami na flagi. Z przodu lico postumentu zdobione reliefem z herbem Olkusza i Bergamo.

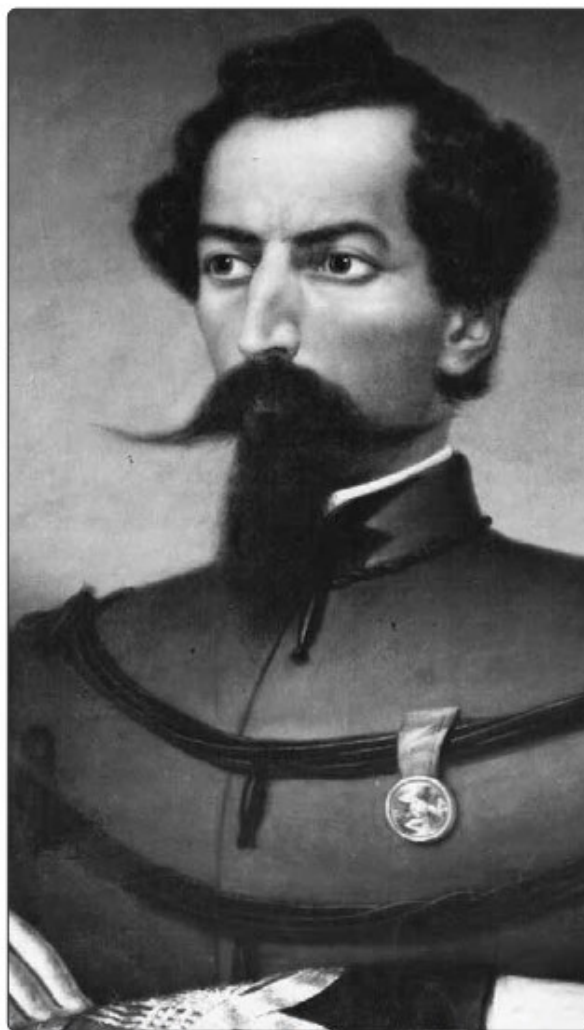

III. HISTORIA OBIEKTU

Pułkownik Francesco Nullo zginął 5 maja 1863 roku w bitwie pod Krzykawką. Jego zwłoki przewieziono do Olkusza. Pogrzeb trójki powstańców poległych pod Krzykawką, czyli Francesco Nullo, Ignacego Żelechowskiego oraz Władysława Romera odbył się 7 maja 1863 roku. Tłumy mieszkańców odprowadzały kondukt pogrzebowy z kostnicy szpitala św. Błażeja na cmentarz (stary cmentarz założony między 1815 a 1821r, zamknięty w 1914r.)

Ceremonię pogrzebową prowadzili miejscowi księża: proboszcz ks. Józef Ćwikliński i wikary ks. Władysław Kuczyński. Kordon wojska rosyjskiego oddzielał żałobników od konduktu. Nad mogiłą powstańców oddział rosyjski, z rozkazu księcia Szachowskiego, oddał trzy salwy honorowe.³⁷⁾ Wystawiona 9 maja 1863 roku metryka zgonu Franciszka Nullo znajduje się w duplikacie aktów stanu cywilnego parafii Olkusz za rok 1863, pod numerem 65.

Po pogrzebie, na grobie Nullo został ustawiony prosty, drewniany krzyż i napis z nekrologiem, który niestety zaginął. Taka sytuacja trwała do 1909 roku. Wtedy to, z inicjatywy dr. J. Jaworskiego, Aleksandra Janowskiego (założyciel Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego), dra Stefana Buchowieckiego, Antoniego Minkiewicza, Jana Jarno, Antoniego Okrajniego i innych, w tajemnicy przed Rosjanami, w ciągu jednej nocy wzniesiono na grobie Nullo pomnik w kształcie strzaskanego pnia dębu z napisem „Fr. Nullo/+5-V-1863/Pod Krzykawką/”. Postawienie pomnika odbyło się bez uzyskania zgody rosyjskich władz. Pomnik został ponoć w tajemnicy przewieziony do Olkusza z zakładu kamieniarskiego w Dąbrowie Górniczej. Pierwsze większe uroczystości rocznicowe przy grobie Nullo odbyły się 5 maja 1923 roku. Poza mieszkańcami i władzami Olkusza, przedstawicielami władz państwowych Polski i Włoch, weteranami powstania styczniowego (Józef Miniewski) i członkami rodziny zmarłego, wziął w nich udział pisarz Stefan Żeromski, który przemawiał nad grobem. Wtedy odsłonięto

Il. 1. Widokówka Francesco Nullo wydana w 1963 roku z okazji 100. rocznicy jego śmierci. Wg. obrazu Luigi Treccourt. Arch. Muzeum Regionalne PTTK w Olkuszu

tablicę z białego marmuru z napisem „Pułkownikowi Francesco Nullo + 5 V 1863 pod Krzykawką/5 V 1923 R.” Tablica została zawieszona na rogu budynku dawnego starostwa przy olkuskim Rynku. Obecna ulica Basztowa otrzymała wtedy imię Francesco Nullo.

Z okazji setnej rocznicy powstania na grobie Nullo umieszczono kamienną tablicę, ukośnie opartą o pomnik. Na tablicy jest napis: „Ś.P. Pułkownik Francesco Nullo/ur. w r. 1826/ w Italji w m. Bergamo/Poległ pod Krzykawką/dnia 5 maja 1863 r./w walce o niepodległość Polski/Cześć Jego Pamięci/.

Na murku przed obeliskiem są umieszczone trzy tablice. Na pierwszej z lewej strony jest napis w języku włoskim: „Abbiamo Piantato Gli Alberi Delle/Nostre Vallate perche il profumo/delle essenze nostrane si diffonda/e cresca ed avvolga la tomba di/Francesco Nullo/Il Sindaco/Constantino Simoncini/5 Maggio 1963/.

Na tablicy obok, ten sam tekst w języku polskim: „Posadziliśmy te drzewa pochodzące z naszych wzgórz/ ażeby duch naszej Ojczyzny przeniósł się tu wzrastał i otaczał mogiłę Francesco Nullo/Burmistrz Constantino Simoncini/5 maja 1963 r./

Posadzone wówczas przez delegacje z Włoch drzewa – to 4 cisy, które jednak nie przetrwały w naszym klimacie (*Jacek Sypień – „Stary cmentarz w Olkuszu”*)

Po prawej stronie obelisku Nullo, znajduje się płyta nagrobna innego powstańca - Władysława Romera. Początkowo, ufundowana przez rodzinę w 1929 roku, płyta znajdowała się wprost przed grobem Nullo, ale w 1931 roku, podczas urządzania otoczenia grobu Nullo, została przeniesiona. Władysław Romer urodził się w 1842 roku w Bieździedzy, wsi w powiecie jasielskim. Jego ojciec, Henryk był uczestnikiem powstania listopadowego. Władysław miał trzy siostry i młodszego o dwa lata brata Edmunda. Kiedy wybuchło powstanie styczniowe, Władysław przerwał studia medyczne i przyłączył się do oddziału Nullo. Podczas bitwy pod Krzykawką został wielokrotnie przekłuty kozackimi lancami i zmarł od ran w Olkuszu. Został pochowany na olkuskim cmentarzu. W 1929 roku rodzina Romerów umieściła płytę na grobie. Napis głosi: „Władysław Romer/żołnierz – powstaniec/ur. w 1842 r w Bieździedzy/zmarł w Olkuszu 5 maja 1863 r. z ran otrzymanych w bitwie pod Krzykawką/Nagrobek ten dla uczczenia Jego pamięci położyła w r. 1929 rodzina//”.

Jego brat Edmund także walczył w powstaniu. Dostał się do niewoli, ale udało mu się zbiec. Potem zrobił karierę urzędniczą. Synem Edmunda był prof. Eugeniusz Romer (1871–1954), wybitny geograf i geopolityk, twórca nowoczesnej kartografii polskiej.

Z kolei po lewej stronie grobu Nullo znajduje się kamienna płyta z napisem /Ś.P./PowstaniecJuljan/Poległ pod Krzykawką/5 – V 1863 r./Cześć bohaterowi//.

W 1931 roku zaczęto porządkować otoczenie grobu Nullo. W dzienniku budowy z tego okresu

znajduje się zapis: „W miejscu, gdzie znajduje się pomnik Nulla i nagrobek Romera – pochowany jeszcze jeden 3-ci powstaniec równocześnie – znany tylko z imienia Julian – zaszła konieczność zaznaczenia miejsca jego spoczynku płytą kamienną z napisem – w miejscu oznaczonym na planie literą „B”. W tym celu zakupiono w Olkuszu 2 płyty marmurowe”. Możemy tylko domniemywać, czy nieznany powstaniec Julian, to oficer Ignacy Żelechowski, który zginął pod Krzykawką.

Tablica poświęcona powstańcowi Julianowi (być może Żelechowskiemu) początkowo znajdowała się po prawej stronie grobu Nullo, tam, gdzie obecnie jest mur. W 1963 roku, podczas kolejnych prac przy grobie, została przesunięta w pobliże pomnika, po prawej stronie obelisku, a w 2003 roku, podczas porządkowania grobu Nullo, przeniesiono ją na lewą stronę pomnika.

W „Wykazie grobów i pomników powstańców oraz pamiątek po powstaniach z r. 1794, 1831 1863”, sporządzonym w 1930 roku przez Referat Grobów Wojennych Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach możemy przeczytać, że na olkuskim Starym Cmentarzu pochowani są poza płk. Nullo:

„Ćwiek Władysław ps. Romer poległ mając lat 19, G. Jan poległ mając lat 36, nieznany lat 40 z Krakowa. Prócz tego wielu powstańców”.

Po II wojnie światowej grób płk. Francesco Nullo, podobnie jak cały Stary Cmentarz, był nieco zapomniany przez władze i mieszkańców. Przez wiele lat pomnikiem Nullo opiekowała się olkuszanka Stefania Szyszkowska, wdowa po kpt. Konstantym Szyszkowskim ps. Kruk, który walczył w kampanii wrześniowej w Batalionie Obrony Narodowej „Katowice”, następnie był dowódcą obwodu Olkusz - konspiracyjnej Służby Zwycięstwu Polski, a potem objął funkcję pierwszego komendanta obwodu Związku Walki Zbrojnej Olkusz. Został aresztowany w maju 1940 roku.

Pomnik Nullo został odnowiony, a cmentarz uporządkowany przed organizowanymi w 1963 roku obchodami 100. rocznicy powstania. Od tego czasu, rokrocznie odbywają się tam w maju patriotyczne uroczystości. Początkowo były organizowane przez społeczników skupionych w Towarzystwie Przyjaźni Polsko Włoskiej, a obecnie także przez władze miasta.

W 2003r. w trakcie prowadzenia prac porządkowania mogiły otrzymała ona obecny dziś kształt – z dostawionym od frontu kamiennym murkiem dwóch wysokości, na którym umieszczono tablice z 1963r. oraz tablicę pochodzącą z 1931r.

Pierwotnie mogiła wraz z pomnikiem eksponowana była bez obecnie zarastających ją żywotników, ukształtowana płasko, co pozwoliło oglądać ją z każdej strony.

Bibliografia

<http://grobywojenne.malopolska.uw.gov.pl/pl-pl/Home/Obiekt/108>

<https://biblioteka.olkusz.pl/images/do-pobrania/pamiec-sladow.pdf>

<https://www.yumpu.com/xx/document/read/26318688/ilcusiana-nr-2>

https://www.biblioteka.olkusz.pl/images/do-pobrania/ilcusiana_8.pdf

Kalendarium

05.05. 1963r. – śmierć Francesco Nullo na polu bitwy pod Krzykawką, pochówek w prostej mogile z drewnianym krzyżem

1909r.- wzniesienie kamiennego pomnika w kształcie strzaskanego pnia drzewa

1929r. – ufundowanie tablicy Władysława Romera

1931r. – porządkowanie mogiły, przeniesienie tablicy Romera na grób, dodanie tablicy powstańca Juliana

1963r. – przekształcenie mogiły, montaż nowych tablic marmurowych na osi grobowca

2003r.- przekształcenie mogiły, dodanie muru dwóch wysokości z frontu i osadzenie na nim tablic marmurowych z 1963r., relokacja tablic Wł. Romera i powstańca Juliana

*1923r. Fot. ze zbiorów PTTK w Olkuszu. J. Sypień „Stary cmentarz w Olkuszu”
Brak tablic, słupki o innym kształcie niż zachowane obecnie.*

1931r. Fot. <https://polska-org.pl/10237204.foto.html>. Tablica z inskrypcja „Ziemio bądź matką..” osadzona na osi pomnika na froncie w linii metalowych barier.

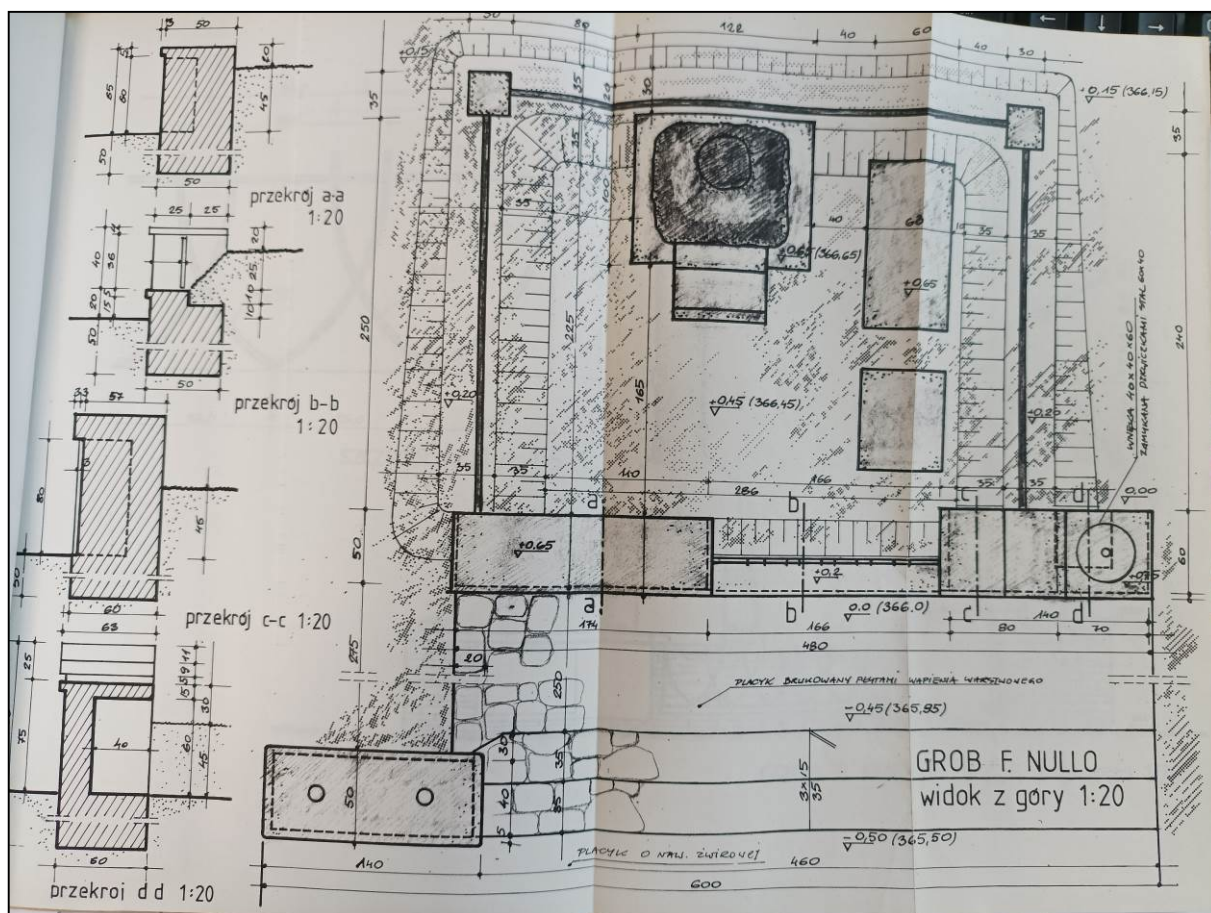
1962r. Fot. <https://polska-org.pl/10237204.foto.html>. Cokół pod skalką zbudowany z płyty kamiennej wspartej na 4 kamiennych nogach w formie graniastoslupa.

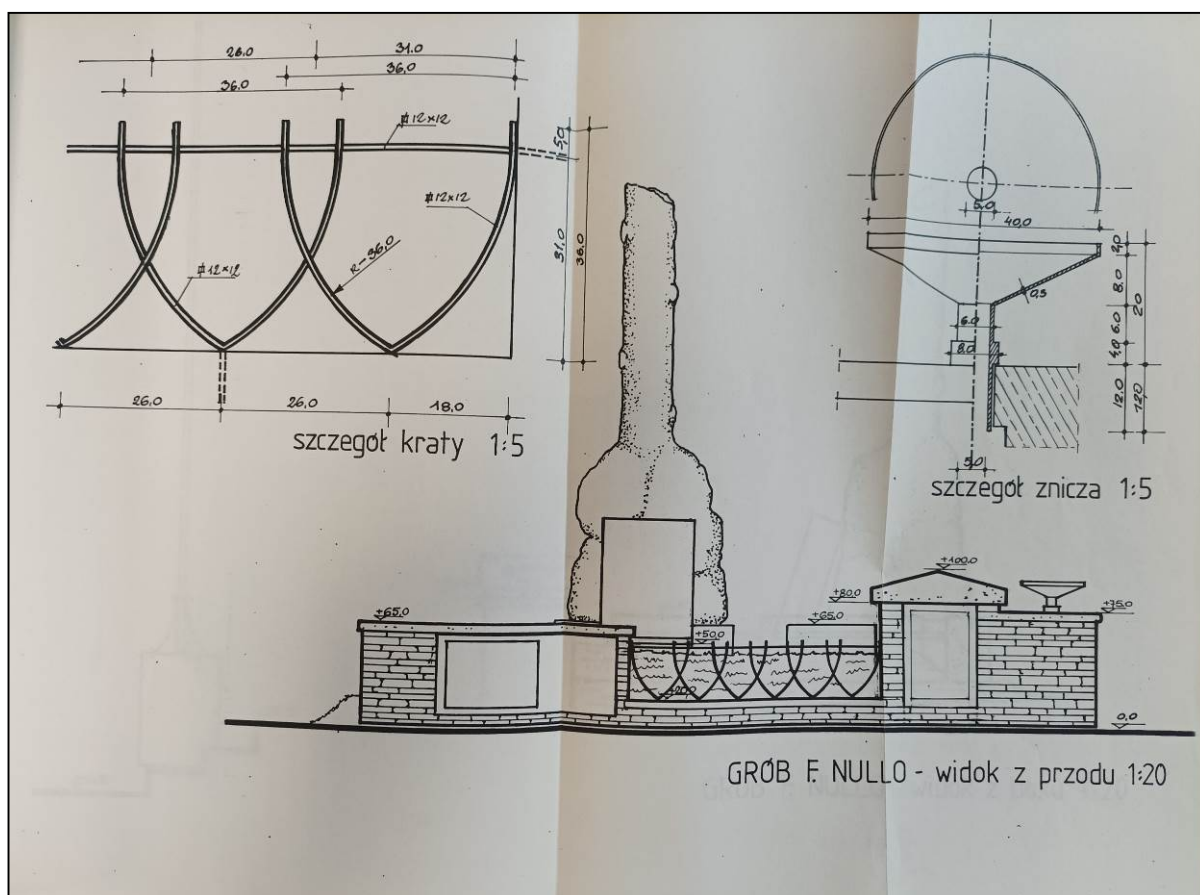
Po 1963 r. <https://sbc.org.pl/dlibra/publication/484989/edition/454427/content>

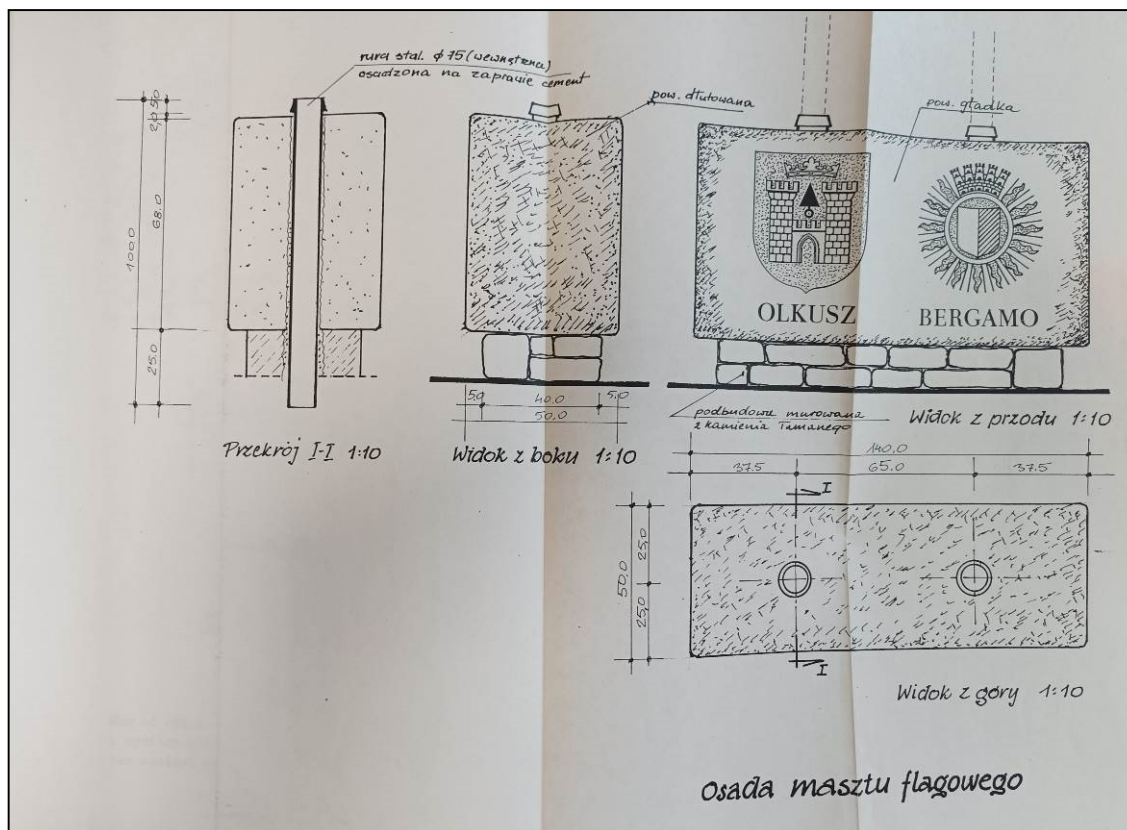

Po 2003r. <http://grobywojenne.malopolska.uw.gov.pl/pl-pl/Home/Obiekt/108>

projekt przekształcenia mogiły, autor dr. arch. Włodzimierz Leśniak 1993r.

projekt postumentu pod masztu flagowe, autor dr. arch. Włodzimierz Leśniak 1993r

IV. TECHNIKA WYKONANIA

Kamień

- piaskowiec Szydłowiecki – pomnik w formie strzaskanego pnia drzewa na skałce, płyta inskrypcyjna powstańca Juliana.
- piaskowiec Brenna cokół pomnika w formie prostopadłościanu murowanego z regularnych ciosów kamiennych wraz z nakrywami, mur wygradzający mogiłę od frontu, postument z reliefem (cokół na maszty)
- piaskowiec czerwony (Kopulak lub Tumlin) 3 płyty inskrypcyjne.
- marmur biały (Carrara) dwie płyty inskrypcyjne
- wapień jurajski – nawierzchnia terenu przed mogiłą ułożona z nieregularnych płyt

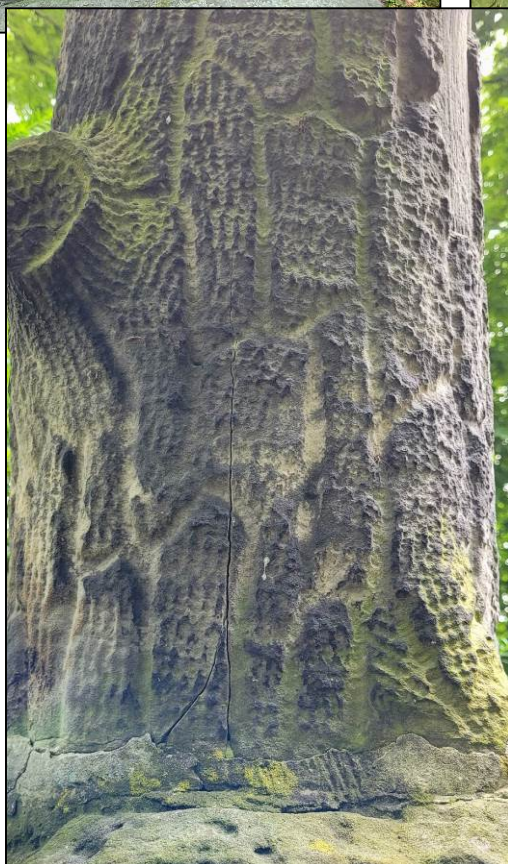
Metal

- rurki o przekroju kwadratowym -stalowe profile , malowane na czarno
- dekoracyjna balustradka zamontowana na froncie

V. STAN ZACHOWANIA

Ze względu na zastosowanie bardzo dobrych jakościowo piaskowców forma pomnika i tablic inskrypcyjnych zachowana jest w całości. Dodać należy, że pomnik ulegał w przeszłości przekształceniom stanowiącym zagrożenie dla kamiennych elementów: dostawiony został cokół pod samym pomnikiem, relokowane były tablice, przekształcona została forma samej

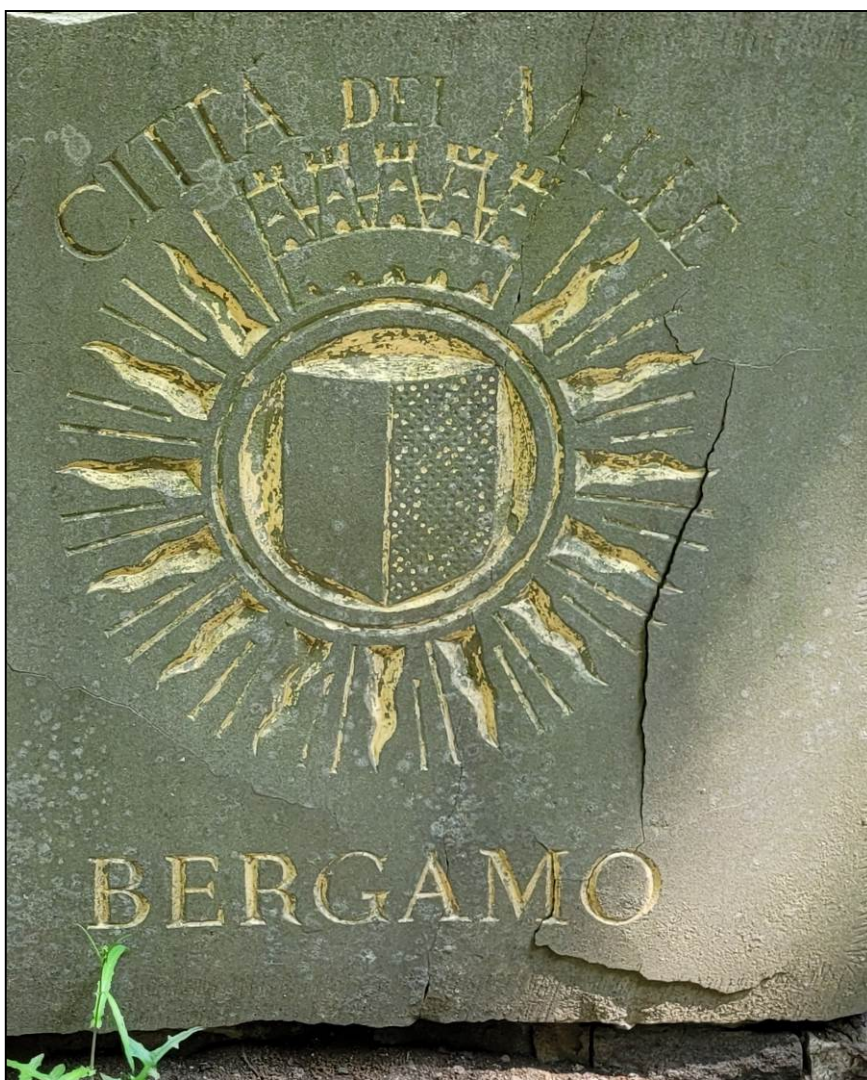
mogły. Natomiast wieloletnia ekspozycja w zmiennych warunkach zewnętrznych spowodowała uszkodzenia powierzchni materiału kamiennego. Lica kamienne obecnie pokryte są czarnymi, brudnymi nawarstwieniami obserwowanymi na wszystkich elementach bez względu na użyty rodzaj piaskowca czy marmuru.

Piaskowiec Szydłowiec jest kamieniem o jasnoszarej barwie, tutaj pokryty warstwą czarnej „falszywej patyny” zniekształcającej formę rzeźbiarską i nalotem biologicznym

Brudne nawarstwienia negatywnie oddziałują na odbiór estetyczny fałszując pierwotną kolorystykę zastosowanego materiału, jednocześnie uszczelniają przypowierzchniowe warstwy hamując procesy dyfuzji wody przyczyniają się do destrukcji kamienia.

W przypadku postumentu na którym zamontowane są maszty – znacznej destrukcji uległo lico dekorowane reliefem. Praktycznie cała powierzchnia frontu jest odspojona, rozwarstwiona i popękana. Stan ten zagraża istnieniu reliefu. Złota farba wypełniająca relief jest przetarta.

Pęknięcia i rozwarstwienia kamiennego lica z reliefem

Tablice inskrypcyjne (z wyjątkiem tablic marmurowych) utraciły swoją pełną czytelność.

Spoinowanie w elementach murowanych z kamienia jest popękane z ubytkami, a miejscami całkowity jego brak powoduje zagnieżdżanie się roślinności.

Kamienna nawierzchnia przed mogiłą zachowana jest w dobrym stanie, widoczne tu uszkodzenia to ubytki wypełnień między płytami i brudne nawarstwienia oraz naloty biologiczne, wynikające z eksploatacji w środowisku parkowym.

Elementy metalowe – zarówno profile między słupkami, pochodzące z lat 30 tych, jak i współcześnie dodana barierka zachowane są w całości. Natomiast na powierzchni metalu widoczne uszkodzenia to niewielkie ogniska korozji oraz warstwa brudu.

Sama mogiła w części ziemnej ma nieregularny kształt spłaszczonego kopca i jest zasłonięta przez żywotniki, które nie mają tutaj historycznego uzasadnienia.

Widok na mogiłę z tyłu i boku – całkowicie zasłoniętą roślinnością

VI. PROGRAM PRAC

A. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Mogiła generała Francesco Nullo - bohatera Włoch i Polski, uczestnika powstania styczniowego; oraz dwóch innych powstańców zachowana jest w złym stanie i wymaga interwencji konserwatorskiej. Pierwotne założenie mogiły znacznie skromniejsze, ale też i bardziej spójne stylistycznie ograniczone było do wyznaczonego 4 słupkami terenu (słupki połączone były stalowymi kwadratowymi w przekroju profilami), na osi założenia stał kamienny pomnik na niewysokim cokole. Ta forma mogiły charakterystyczna dla cmentarzy żołnierskich z pomnikiem jeszcze XIX w. proveniencji została przekształcona w 2003r. przez dodanie elementów upamiętniających partnerstwo miast Bergamo i Olkusa - miejsc narodzin i wiecznego spoczynku bohatera Polski i Włoch. Proponuje się zachować obecny stan bez powrotu do kształtu mogiły z okresu międzywojennego.

Natomiast znacznej ingerencji wymaga roślinność i nasadzenia żywotników w bliskim sąsiedztwie mogiły, które całkowicie ją zasłaniają i zniekształcają jej obraz.

Wszystkie kamienne elementy budujące mogiłę pokryte są brudnymi, korozyjnymi nawarstwieniami, nalotami biologicznymi, zubożającymi jego wartości artystyczne i historyczne.

W związku z powyższym proponuje się przeprowadzenie prac konserwatorskich o charakterze technicznym i estetycznym przywracających jego walory estetyczne.

W pierwszej kolejności należy usunąć żywotniki – tuje, cisy rosnące w bezpośrednim kontakcie z mogiłą – proponuje się przesadzić je w inne miejsca na terenie cmentarza wskazane przez zarząd cmentarza. Uporządkować kopiec ziemny nadając mu regularny kształt.

Prace przy elementach kamiennych i stalowych polegać będą na usunięciu brudnych nawarstwień, oczyszczeniu powierzchni kamiennych, usunięciu spękanego, zdestruowanego spoinowania. Wykonana zostanie dezynfekcja kamienia preparatami biobójczymi, a w przypadku rzeźby pnia drzewa i skałki wykonane zostanie wzmocnienie strukturalne estrami kwasu krzemowego. Uzupełnione zostaną ubytki formy elementów kamiennych materiałami dobranymi pod względem kolorystyki i opracowania powierzchni do oryginału. Wykonane zostanie nowe spoinowanie kamieniarki zaprawami mineralnymi, wraz z korektą estetyczną fugowania cementowego w murze z kamienia łupanego na froncie mogiły.

Inskrypcje tablic piaskowcowych zostaną uczytelnione (podkucie, podkreślenie kolorem). Tablice z białego marmuru zostaną oczyszczone, a liternictwo uczytelnione przez podkreślenie kolorem, przywrócony zostanie poler marmuru. Lico kamiennego postumentu pod maszty, dekorowane reliefem wymaga sklejenia odspojeń (iniekcje), oraz wypełnienia pęknięć, a także

przywrócenia malowania reliefu kolorem złotym. W przypadku braku możliwości wykonania skutecznie napraw lica z reliefem (co będzie można ocenić w trakcie prac iniekcyjnych) lico postumentu należy przeszlifować i na stabilnej płaszczyźnie kamiennej wykonać relief na nowo wg wcześniej skopiowanego oryginału (dostępny jest także projekt autorski).

Wszystkie elementy z piaskowca zostaną zabezpieczone hydrofobowo preparatami krzemooorganicznymi.

Elementy metalowe, zachowane, wymagają oczyszczenia z brudnych nawarstwień, likwidacji miejscowych ognisk korozji, a następnie powtórnego pomalowania farbami zabezpieczającymi w kolorze czarnym.

Teren wokół mogiły zostanie uporządkowany, nawierzchnia kamienna tarasu przed mogiłą oczyszczona z brudu i biologicznych nalotów.

Proponuje się także posadzić dwa cisy kolumnowe poza mogiłą, w tle pomnika, po obu jego stronach tak aby treść inskrypcji zapisana na tablicy marmurowej była spójna z rzeczywistością.

Wszelkie prace należy prowadzić pod nadzorem dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki w oparciu o Program Konserwatorski, przyjętą technologię prac, bieżącymi zaleceniami nadzoru konserwatorskiego i komisji konserwatorskich. Każdy etap prac należy dokumentować opisowo i fotograficznie.

Proponowane poniżej materiały konserwatorskie mogą być wymienione na inne/równoważne (o porównywalnych parametrach technicznych i dających takie same efekty estetyczne) po uzgodnieniu z nadzorem konserwatorskim.

B. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

Prace do wykonania przed zabiegami konserwatorskimi:

- usunięcie roślinności - żywotników rosnących na styku z mogiłą
- uporządkowanie, wyprofilowanie kształtu ziemnej części mogiły, odsłaniające słupki w tylnej części założenia i zabezpieczenie ziemnej części przed dalszymi pracami.

Elementy kamienne – piaskowiec

1. Usunięcie z powierzchni kamiennych mchów, porostów, glonów, splekanego i wykruszającego się spoinowania - mechanicznie.
2. Podklejenie odspojień, rozwarstwień na licu postumentu (z reliefem) z masztami –

iniekcja w miejscach pęknięć żywicami epoksydowymi o niskiej lepkości. W przypadku braku skuteczności zabiegu i dalszego rozwarstwienia lica kamiennego – płaszczyznę z reliefem przeszlifować do uzyskania gładkiej powierzchni i na nowo wykuć relief wg inwentaryzowanego wcześniej wzoru.

3. Odczyszczenie powierzchni kamienia z warstwy brudu oraz czarnej uszczelniającej tzw. „fałszywej patyny” metodą strumieniowo ścierną, niskociśnieniową. Materiał ścierny oraz ciśnienie dobrać w oparciu o wykonane próby uwzględniające stan zachowania kamienia, w tym inskrypcje tablic.
4. Wykonanie dezynfekcji kamieniarki preparatem biobójczym Glonosan f. Remmers - metodą dwukrotnego natrysku mokre w mokre, w cyklu 2 tygodniowym.
5. Wzmocnienie strukturalne osłabionych powierzchni kamiennych (elementy wykonane z piaskowca Szydłowiec – pomnik i tablica powstańca Juliana) preparatem krzemoorganicznym KSE 100 i 300 f. Remmers.
6. Uzupełnienie ubytków formy, masą sztucznego kamienia z nadaniem odpowiedniego kształtu i faktury kitom- jak w oryginale. Do zastosowania gotowe masy renowacyjne Funcosil Restauriermortel f-my Remmers.
7. Wykonanie nowego spoinowania kamieniarki, na mineralnej zaprawie np. Fugenmortel f. Remmers. W tym korekta nieestetycznie wykonanego zaprawami cementowymi spoinowania.
8. Scalenie kolorystyczne uzupełnień kamienia pigmentami mineralnymi odpornymi na promieniowanie UV f-my Kremer w spoiwie silikonowym np. Historic Lasur f. Remmers.
9. Uczytelnienie inskrypcji tablic przez podkucie, a w przypadku reliefu wypukłego obniżenia tła, a następnie podkreślenie kolorem farbami transparentnymi np. Historic Lasur f. Remmers.
10. Hydrofobizacja kamieniarki preparatem krzemoorganicznym np. SL f-my Remmers.

Elementy kamienne – tablice marmurowe

1. Wstępne usunięcie gipsowych produktów korozji przez szlifowanie powierzchni tablic przy użyciu granulacji papieru ściernego oraz włókniny chromoniklowej.
2. Spolerowanie powierzchni kamienia.
3. Uczytelnienie inskrypcji przez podkreślenie szarym kolorem – transparentne farby np. Historic lasur f. Keim.

4. Nasycenie powierzchni kamienia mikrowoskami np. f. Akemi

Elementy kamienne – wapień jurajski (nawierzchnia przed mogiłą)

1. Oczyszczenie z brudnych nawarstwień– zmycie wodą pod ciśnieniem
2. Stabilizacja płyt ruchomych
3. Uzupełnienie ubytków spoinowania

Metal – profile, balustradka, maszty flagowe

1. Usunięcie luźnych brudnych nawarstwień
2. Usunięcie miejscowych ognisk korozji metalu
3. Zabezpieczenie odsłoniętych powierzchni metalowych
4. Odświeżenie powłoki lakierniczej w kolorze czarnym matowym - farby poliuretanowe.

Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej rejestrującej przebieg prac.

Uporządkowanie terenu wokół mogiły, nasadzenie dwóch cisów kolumnowych na tyłach pomnika po obu jego stronach symetrycznie, obsianie ziemnej części mogiły trawą.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot.1

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.
Stan przed konserwacją. Widok od frontu, przed mogiłą kamienny taras i postument pod maszty flagowe. Lipiec 2023r., M. Wida

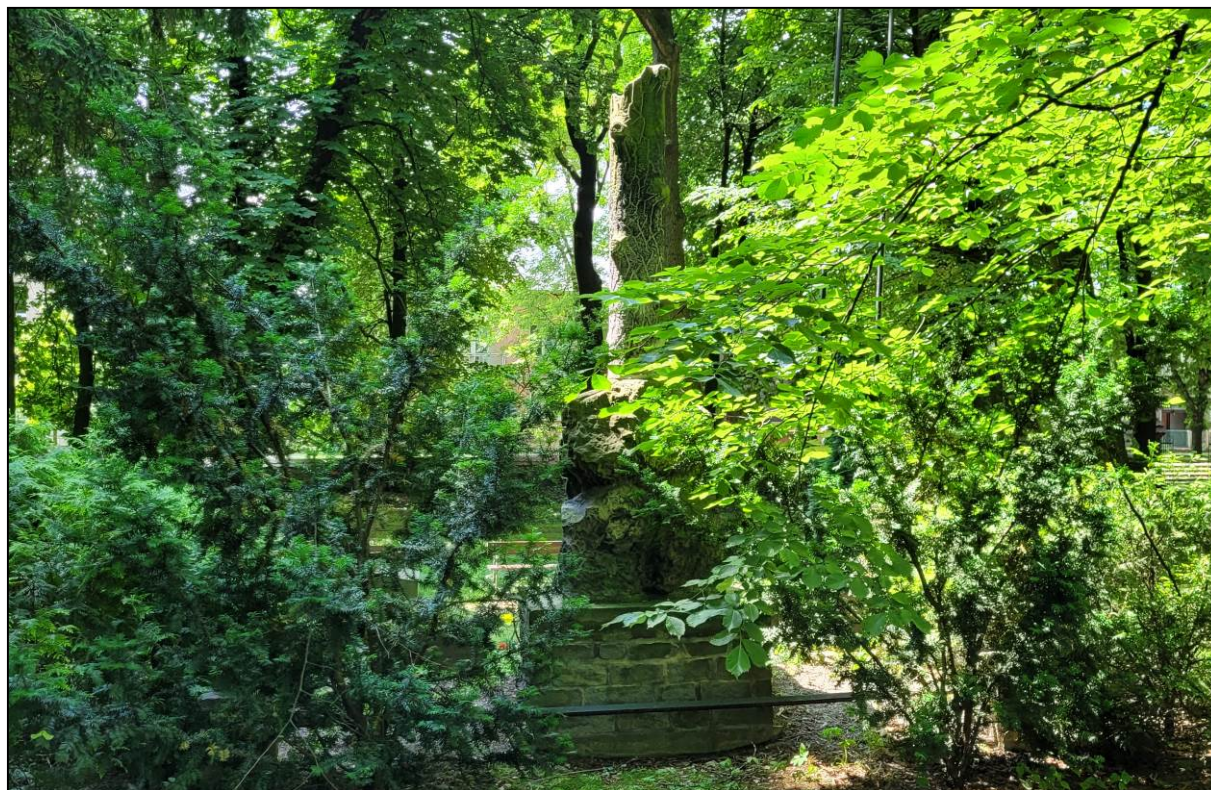
Fot.2

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.
Stan przed konserwacją. Widok z lewego boku. Pomnik zasłonięty przez żywotniki.
Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.3

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.
Stan przed konserwacją. Widok z prawego boku. Pomnik zasłonięty przez żywotniki.
Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.4

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.
Stan przed konserwacją. Tył obiektu.
Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.5

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.

Stan przed konserwacją. Pomnik w formie strzaskanego drzewa na skale ustawiony na współczesnym cokole. O niego parta płyta epitafijna Francesco Nullo. Kamień pokryty brudnymi, korozyjnymi nawarstwieniami.

Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.6

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.

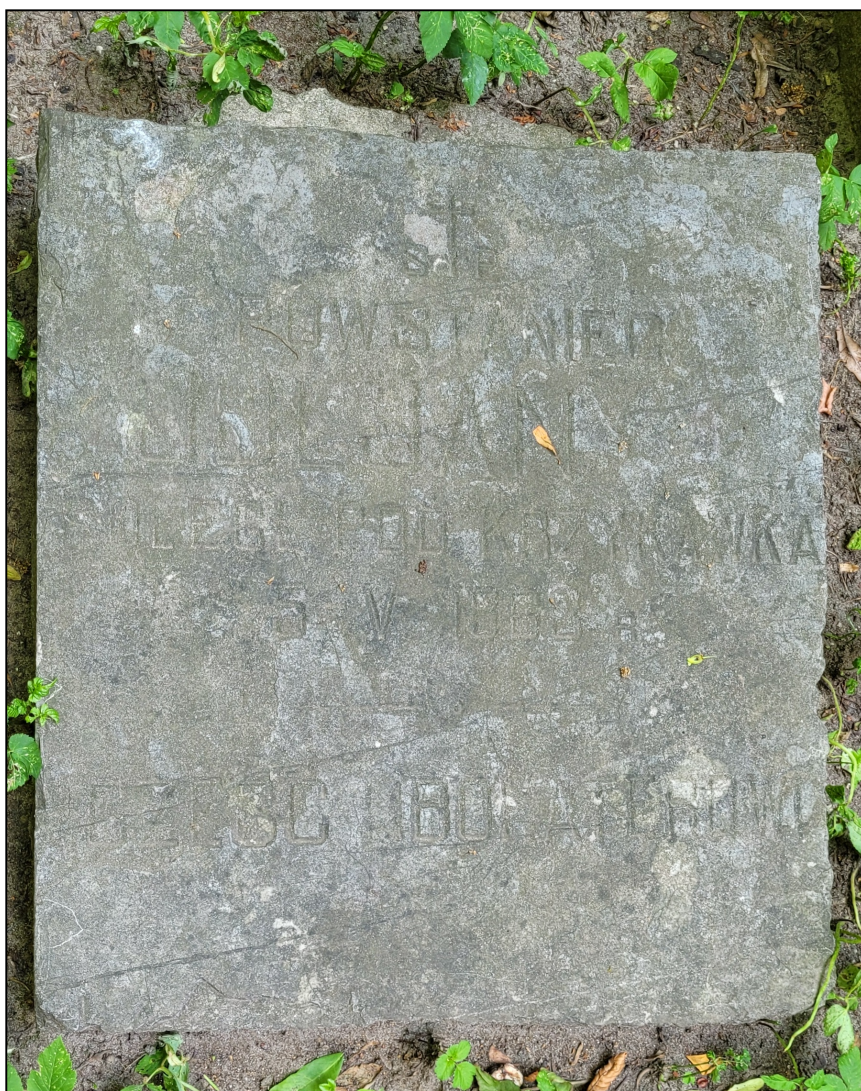
Stan przed konserwacją. Kamień pokryty brudnymi, korozyjnymi nawarstwieniami, nie widać różnic między zastosowanymi trzema rodzajami piaskowca.

Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.7

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.
Stan przed konserwacją. Na ziemnym kopcu położone dwie płyty kamienne, epitafijne – Wł. Romera
(po prawej) i powstańca Juliana.
Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.8

Stary cmentarz w
Olkuszu, mogiła
powstańców
styczniowych, gen.
Francesco Nullo. Płyta
epitafijna powstańca
Juliana – piaskowiec
Szydłowiec.
Stan przed konserwacją.
Słabo czytelna inskrypcja,
powierzchnie tablicy
pokryte brudnymi
nawarstwieniami.
Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.9,10

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.

Stan przed konserwacją. Tablica epitafijna WŁ. Romera z inskrypcją wypukłą, zdobiony krzyżem z liściem palmy i koroną cierniową. Treść inskrypcji słabo czytelna, na powierzchni kamienia brudne nawarstwienia, mchy i porosty.

Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.11,12

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.
Stan przed konserwacją. Słupki kamienne wyznaczające granice mogiły, elementy z 1930r., osadzone
w tylnych narożach, między nimi stalowe bariery.
Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.13,14

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.

Stan przed konserwacją. Fragment muru na froncie mogiły – element dodany w 2003r. wg projektu dr Wł. Leśniaka. Na nim dwie marmurowe płyty z inskrypcją kutą (05.05.1963r). Powierzchnie kamienne pokryte brudnymi korozyjnymi nawarstwieniami.

Lipiec 2023r., M. Wida

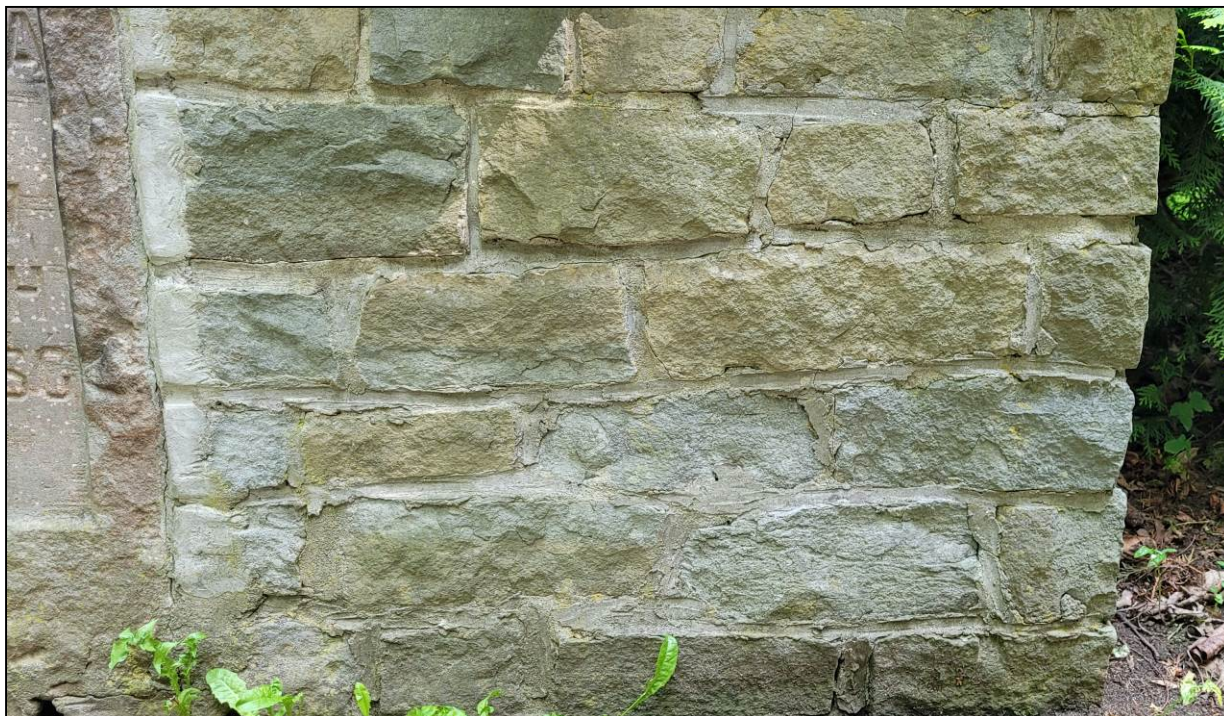

Fot.15,16

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.

Stan przed konserwacją. Fragment muru na froncie mogiły – element dodany w 2003r. wg projektu dr Wł. Leśniaka., w nim osadzona płyta z inskrypcją – element z 1930r. Kamień z brudnymi nawarstwieniami, spoinowanie wykonane niechlujnie cementowymi zaprawami.

Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.17

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.

Stan przed konserwacją. Kamienna nawierzchnia tarasu przed mogiłą – kamień pokryty nalotami biologicznymi, warstwą brudu, miejscami ubytki spoinowania w których rozwija się roślinność.

Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.18

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.

Stan przed konserwacją. Przy schodach na taras zamontowany postument kamienny pod maszty flagowe, z licem dekorowanym reliefem z herbami miast Olkusza i Bergamo. Stan lica z reliefem krytyczny, niemal w całości odspojone.

Lipiec 2023r., M. Wida

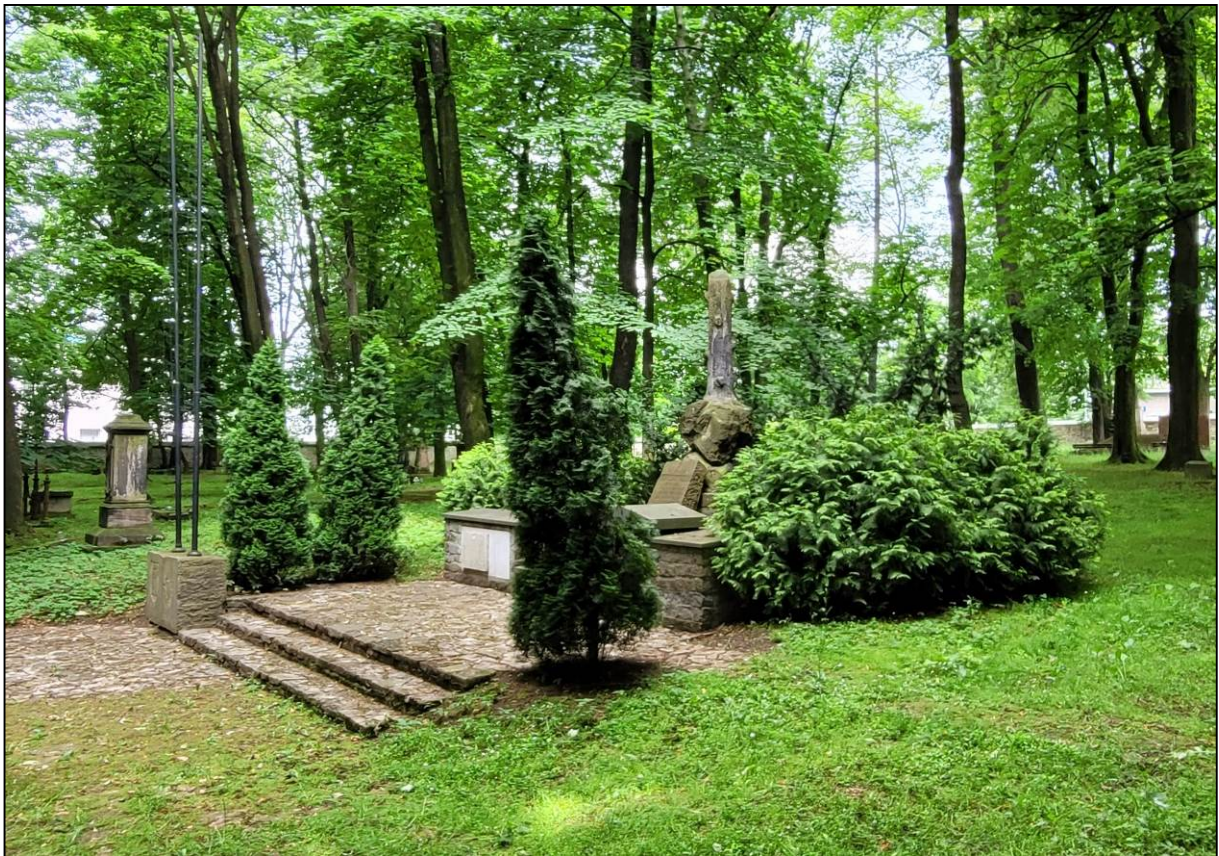
Fot.19,20

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.

Stan przed konserwacją. Lico postumentu pod maszty flagowe. Zły stan zachowania powierzchni kamienia i złotej farby wypełniającej relief.

Lipiec 2023r., M. Wida

Fot.21

Stary cmentarz w Olkuszu, mogiła powstańców styczniowych, gen. Francesco Nullo.

Stan przed konserwacją. Wokół mogiły nasadzenia żywotników do przeniesienia w inne miejsce na cmentarzu.

Lipiec 2023r., M. Wida